

MUDr. František Zahradnický – první primář nemocnice
21. 8. 1867 Praha – 28. 6. 1930 Poděbrady

Na podzim 1897 byla v Německém Brodě otevřena nová „Všeobecná okresní nemocnice císaře a krále Františka Josefa I.“. Za jejího ředitele a primáře byl povolán třicetiletý MUDr. Zahradnický, první sekundář věhlasné pražské chirurgické kliniky prof. Maydla. Tato volba se ukázala být neobyčejně šťastnou a určující pro další osud nemocnice a kvalitu zdravotní péče v celém zdejší kraji. Tehdejší ústav měl 80 lůžek, ovšem chirurgická léčba byla zprvu jen nepatrná. Útočiště v něm hledala pouze chudina, bohatší odjížděli k operacím do Prahy a do Vídně. Příchodem Zahradnického nastal obrat. Záhy se ukázaly úspěšné výsledky operací, které se do té doby na venkově neprováděly a získaly tak důvěru lékařů i obyvatel a velmi dobré jméno nemocnici. Primář byl zručný operatér, odvážný a pilný. Neúnavně pracoval ve dne v noci, totéž vyžadoval i od svých spolupracovníků a sekundáři tak byli v ústavu téměř trvale. Kázeň a pořádek v ústavu byly samozřejmostí. Zahradnický byl přísný, málomluvný, téměř nikdy nepochválil, ale byl spravedlivý, odpustil nezaviněnou chybu a když bylo třeba, pozvedl klesající sebevědomí. Nepřesnost ve službě však nepromíjel. Mimo ústav v kruhu svých známých zvláště v mladých letech dokázal být příjemným společníkem, rád si zazpíval a byl přístupný vtipu a veselí. Byl zcela oddán svému oboru. Jeho jediným sportem byla jízda automobilem, o jejíž těžkých a tragikomických začátcích se vyprávěly historky.

Zpočátku měl primář k ruce pouze jednoho sekundáře (Dr. Šubrt) a k asistenci při operacích byl odkázán na ochotu dvou místních praktických lékařů. Ošetřovatelskou péči obětavě zajišťovaly zprvu pouze 4 sestry „Kongregace Šedých sester III. řádu svatého Františka Serafínského“. V roce 1898 bylo v ústavu ošetřeno 1424 nemocných, operací bylo 817. V roce 1900 bylo přijato 1780 pacientů, počet operací dosáhl 1100, v roce 1910 bylo 3517 přijatých, operací 1829.

Zahradnický v chirurgii respektoval vědu i umění. Na základě velkého počtu operací nabyt obrovských zkušeností a osvojil si neobyčejnou zručnost. Jeho steh byl rychlý a důkladný. Skvěle se vyznal zejména v léčení akutních břišních příhod. Dobře se orientoval i v urologii a gynekologii. Mnoho a rád pracoval vědecky. Během své kariéry proslovil přes 80 přednášek, demonstroval na 156 zajímavých pozorování, napsal 78 prací a 2 monografie. Jeho publikace se zabývají např. operacemi kýly, střevní neprůchodnosti, zánětu apendixu, kostí a kloubů, střelných poranění. Od roku 1922 se středem jeho zájmu stala chirurgická mimoplicní tuberkulóza. Jako jeden z prvních u nás zavedl míšň anestézii. Za svého působení vychoval řadu praktických lékařů, kteří si u něho doplňovali znalosti a především 12 budoucích chirurgických primářů.

Ústav, který začali vyhledávat nemocní z širokého okolí, se rychle rozvíjel a rostl. V roce 1906 byla přistavěna budova „B“ s 60 lůžky, v roce 1910

byl pořízen rentgen. Na začátku světové války byl Zahradnický povolán jako šéfchirurg do Hranic a poté na ortopedické oddělení barákové nemocnice v Pardubicích. Po návratu v roce 1916 pracoval v nemocnici do konce války za svízelných podmínek pouze s mediky, protože všichni lékaři byli odvedeni. Po válce se naplno rozvíjí jeho pracovní a vědecká činnost. V roce 1920 se Zahradnický habilitoval na pražské lékařské fakultě a stal se docentem. V roce 1923 založil při nemocnici oddělení pro léčení mimoplicní (chirurgické) tuberkulózy o 53 lůžkách, kde dociloval pozoruhodných výsledků, srovnatelných s předními velkými ústavami ve Švýcarsku a Francii, jejichž činnost pozorně sledoval. Navštěvoval vědecké sjezdy doma i v cizině, v roce 1913 byl na chirurgickém kongresu v USA. Počátkem dvacátých let založil se svým přítelem Dr. Hamzou a dalšími kolegy Celostátní ligu proti tuberkulóze, která později nesla jméno prezidenta Masaryka.

Zahradnický nebyl ušetřen různých onemocnění. V roce 1904 se nakazil při operaci a přivodil si tak těžkou flegmónu ruky, že byly pochybnosti nejen o zachránění ruky, ale o uzdravení vůbec. Rentgenový vřed na levé ruce se zhojil až když přestal pracovat s rentgenem. V roce 1926 prodělal závažnou flegmónu tváře, která zanechala rozsáhlé jizvy. Nepříznivý celkový vliv na jeho zdraví mělo dlouholeté pobývání v ovzduší s éterovými a chloroformovými výpary z nesčíslných narkóz při operacích.

Prim. Zahradnický byl rytířem Řádu Františka Josefa I., řádným členem ve státní zdravotní radě, předsedou Župy lékařů pohoří Českomoravského, předsedou místního spolku nemocničních lékařů a členem dalších korporací. Díky mimořádné pracovitosti, odborné zdatnosti a organizačním schopnostem svého prvního primáře a ředitele se zdejší nemocnice „vyšinula na jeden z předních zdravotnických ústavů v Čechách“. Po zdravotní dovolené odchází Zahradnický v prosinci 1926 do Prahy na odpočinek a nadále se věnuje vědecké činnosti. Ve své poslední výroční zprávě připomíná mimořádný význam nemocnice (která má již na 400 lůžek) pro širokou spádovou oblast – 80% pacientů bylo z jiných okresů. Nadále každý měsíc dojíždí do německobrodské nemocnice a sleduje léčbu nemocných chirurgickou tuberkulózou. Za své zásluhy byl jmenován čestným členem župy lékařů a čestným občanem města. V roce 1930 se stal mimořádným profesorem Karlovy univerzity, krátce nato umírá na onemocnění srdce a ledvin. Dr. Zahradnický zůstal svobodný, celý svůj život zasvětil službě nemocným a vědecké práci. Všechny svůj majetek odkázal stavovským, vlasteneckým a dobročinným účelům. Za „nehynoucí zásluhy o zdraví lidu Vysočiny“ byla v květnu 1939 u chirurgického pavilonu slavnostně odhalena jeho mramorová socha v životní velikosti od Julia Pelikána, která zůstává do dnešních dnů trvalým svědectvím a připomenutím genia, jenž se svým dílem nasmazatelně zapsal do paměti zdejšího kraje.

MUDr. Jan Betlach (2009)